

Újabb kutatások Szigetszentmiklós- Üdülősoron, az M0 autópálya nyomvonalán

(PM 004-006 lelőhelyek, Hrsz.:
PM 004=084/19, PM 005=090/68,
PM 006=0162/31)

A Budapesti Történeti Múzeum 1988-ban és 1989-ben leletmentő ásatásokat, majd 2008-2009-ben megelőző feltárást folytatott a főváros közigazgatási határától három kilométerre a Csepel-szigeten, a soroksári Duna-ág partjától 100 m-re, az M0 autópályát nyomvonalán (ENDRŐDI 1992, ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, ENDRŐDI-HORVÁTH-KOVÁCS 2010). 2010-ben a korábbi ásatások során feltárt felületek közé eső szervizút, valamint az autópályát melletti vízesárok rézsúínek feltárása történt meg, mintegy 5641 m²-nyi területen (1-2. kép).

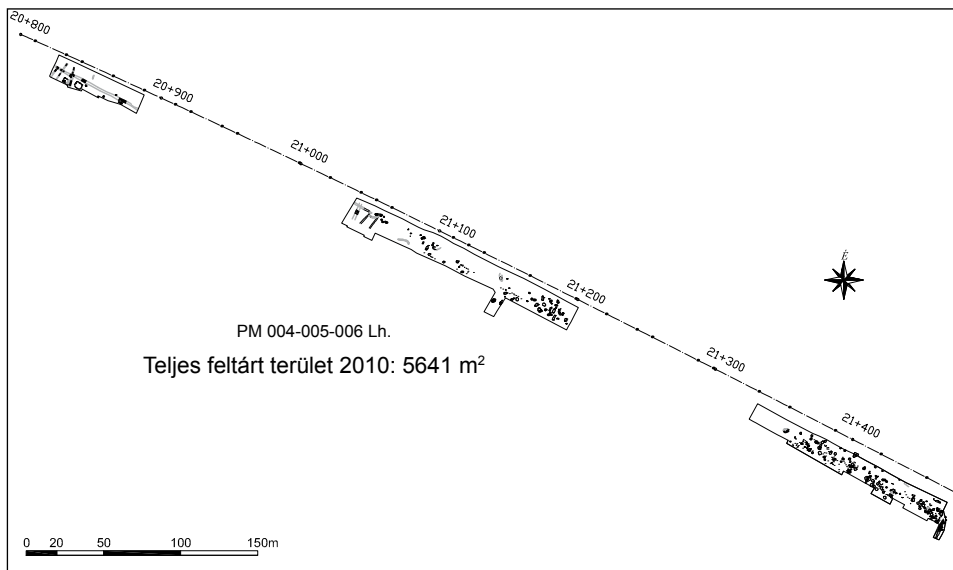
Az útalapozás alatt mindössze 20 centiméterrel már jelentkeztek az első objektumok. A Ráckevei Duna-ághoz közeli területek (PM 004 lelőhely) – több helyen bizonyítható szuperpozíciókkal jelentkező – nagy objektumsűrűséget mutattak. Ezen a területen a korábbi ásatások során is regisztrált középső rézkori Ludanice-kultúra, késő rézkori Kosztolac-kultúra leletei (M. VIRÁG 1992, 23–29; ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, 150), kora bronzkori Harangedény-Csepel csoport, kelta és Árpád-kori objektumok kerültek felszínre. A különböző korú beásások (hulladék- és tárológödörök, továbbá árkok) között a területen ritka jelenségnek számított egy hulladékgyűjtőben feltárt, kerámiamelléklettel ellátott zsugorított

Recent investigations at Szigetszentmiklós-Üdülősor along the path of the M0 motorway

(Sites PM 004-006, Lrn.:
PM 004=084/19, PM 005=090/68,
PM 006=0162/31)

The Budapest History Museum conducted rescue excavations in 1988 and 1989 and investment-led excavations in 2008-2009 along the path of the M0 motorway on Csepel Island, 100 m from the bank of the Soroksár branch of the Danube River and 3 km from the administrative border of Budapest (ENDRŐDI 1992, ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, ENDRŐDI-HORVÁTH-KOVÁCS 2010). In 2010, the service road between territories formerly uncovered and the banks of the water channels along the motorway were excavated over a territory of about 5641 m² (Figs 1-2).

The first features appeared at a depth of 20 cm after the removal of the road foundation. Densely packed, often superimposed features appeared in the areas close to the Ráckeve branch of the Danube. The finds of the Middle Copper Age Ludanice Culture and the Late Copper Age Kosztolac Culture (M. VIRÁG 1992, 23–29; ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, 150), which had already been registered during former excavations as well as features of the Early Bronze Age Bell Beaker–Csepel group, Celts and from the Árpád Period were unearthed. Between pits (refuse and storage pits and ditches) from various periods, a crouched skeleton buried in a refuse pit with ceramic grave goods (Lu-

1. kép: Régészeti lelőhely az M0 szervíz úton (Szigetszentmiklós-Üdülősor)
 Fig. 1: Archaeological site on the M0 – service road (Szigetszentmiklós-Üdülősor)

csontvázis temetkezés (Ludanice-kultúra, 3. kép), továbbá egy kora bronzkori gödör, amelyből használt, illetve félkész agancskapák kerültek elő, valamint egy helybeli vassfeldolgozásra utaló, vassalakkal teli kelta gödör.

Az Üdülősor lelőhelyen előkerült legkorábbi korszak, a csupán szórványleletekkel jelentkező neolitikus Dunántúli Vonaldíszes kerámia kultúrája mellett (M. VIRÁG 1992, 15–16) a már fentebb is említett rézkori kultúrák jelentik. A területen végzett valamennyi ásatási szezonban megtaláltuk szórványosan vagy kisebb csoportokban elhelyezkedő objektumaikat. Észlelésüket azonban a területet borító, helyenként 50 cm vastagságú, leletekkel és paticstörméllel teli iszapréteg jócskán megnehezítette. Az Üdülősorhoz, illetve a Kis-Dunához közeli területeken viszonylag mélyen, rendszerint a vastag áradási rétegek eltávolítása után, vagy a későbbi korokból szár-

danice Culture, Fig. 3), worn and half finished antler adzes in an Early Bronze Age pit and a Celtic pit filled with iron slag attesting to local metallurgy were unique phenomena.

Beside stray finds of the Neolithic Transdanubian Linear Pottery culture (M. VIRÁG 1992, 15–16), the above-mentioned Copper Age cultures represent the earliest periods at the Üdülősor site. Their features, found either scattered or appearing in clusters, appeared every excavation season. They were, however, difficult to see because of the sometimes 50 cm thick mud layer full of finds and daub fragments that covered the territory. On territories close to Üdülősor and the Small Danube, the features were generally found relatively deep down under the thick flood layers or disturbed by later features. The copper age pits generally contained few finds: bivalve shells, few and often indistinctive

mazó objektumok által bolygatva kerültek elő. A rézkori gödrök többségére általában a viszonylagos leletszegénység volt jellemző. Rendszeresen kerültek elő belőlük kagylók, a meglehetősen kevés és gyakran jellegtelen kerámiatöredékek, illetve az egy-egy különlegesebbnek számító agancseszköz és kőből készült hálónehezék vagy orsógomb mellett. A korábbi feltárások során a településeken esetenként (a fentebb említett temetkezésen kívül) egyéb sírokat (főként gyermekekét) is feltártunk (M. VIRÁG 1992, 24, 27–28). A korszakra jellem-

shards and sometimes antler tools, stone net weights or spindle-whorls. During former excavations, graves (generally of infants) were also uncovered (beside the above-mentioned one) (M. VIRÁG 1992, 24, 27–28). We did not find traces of the characteristic post-structure houses of the period which is not astonishing given what is known of the stratigraphic features and the geomorphology of the region (SCHWEITZER 1992).

The coverage was more even somewhat west of the Danube River. Nearly all the

2. kép: Régészeti lelőhely az M0 szervízúton (Szigetszentmiklós-Üdülősor)

Fig. 2: Archaeological site on the M0 – service road (Szigetszentmiklós-Üdülősor)

3. kép: Középső rézkori temetkezés (Ludanice kultúra)

Fig. 3: Middle copper age burial (Ludanice culture)

ző cölöpvázak házak nyomait nem sikerült megtalálnunk, ami a terület stratigráfiai jellegzetességeinek és geomorfológiájának (SCHWEITZER 1992) ismeretében egyáltalán nem meglepő.

A Dunától kissé nyugatabbra lévő részek lefedettsége némileg egyenletesebb volt. Ezen a felületen egészen a terület északnyugati végéig csaknem az összes objektum kizárólag a kora bronzkori Harangedény-Csepel csoportba sorolható. Korábban megállapítást nyert, hogy a legintenzívebb meglepedés a kora bronzkor időszakában volt (ENDRÓDI 1992). A 2010-ben folytatott kutatások az előző évekhez hasonlóan igazolták ezt a megállapítást, hiszen a 400 feltárt objektum közül 231 bizonyult kora bronzkorinak. A kerek hulladékgyűjtők, és a négyszögletes formát mutató, gyakran nagy leletmennyiséget tartalmazó tárológyűjtők mellett igen nagy fontosságú az a mintegy 90, a korszakhoz sorolható cölöplyuk, amelyek három egymástól elkülönülő, kora bronzkori (Harangedény-Csepel csoport) íves oldalú házhoz tartoztak. Ebből az egyik részletei már előkerültek a 2008-as ásási évadban. A feltárt, teljesen vagy részlegesen rekonstruálható, nagyméretű íves oldalú, paticsfalú, cölöpszerkezetes házak száma 10-re emelkedett (4. kép). Az 1988-2010 között végzett régészeti kutatások során a kora bronzkori Harangedény-Csepel csoport településének összesen 1232 objektumát mintegy 8300 m²-en tártuk fel. A kora bronzkori település keleti határát a Duna természetes vonala alkotta, nyugati határán egy kb. 40 méter széles kötöttebb, üledékes iszappal feltöltődött medret dokumentáltunk. Ezáltal tehát a település kiterjedése keleti és nyugati irányban lehatárolható, míg észak és dél felé az eddig feltárt területeken is túlnyúlik. A telepen

features uncovered here up until the north-western end of the area may be affiliated with the Early Bronze Age Bell Beaker–Csepel group. It has already been observed that the territory was the most intensively used in the Early Bronze Age (ENDRÓDI 1992). This observation was supported by the investigations in 2010 since 231 of the 400 features recovered here derived from the Early Bronze Age. Beside the round refuse pits and the more quadrangular storage pits containing a rich find material, the 90 postholes from three early bronze age (Bell Beaker–Csepel group) houses with arched walls were especially important. Parts of one of the houses had already been found in 2008. The number of large, post-structure houses with daubed, arched walls, which could completely or partially be reconstructed found to date has increased to ten in this area (Fig. 4). During archaeological excavations conducted between 1988 and 2010, 1232 features from the early bronze age Bell Beaker–Csepel group settlement were uncovered on a territory of about 8300 m². The natural line of the Danube marked the eastern border of the settlement, while by the western border, an circa 40 m wide bed filled in with compact silt was documented. Thus, the extent of the settlement could be determined in the west and the east, while it extended beyond the excavated territory in the north and the south. Ninety-five percent of the graves of the population that lived in the settlement lay farther from the Danube in a broad, northeast-southwest oriented zone beyond the bed observed about 100 m from the house at the western border of the settlement. The path of the service road for the M0 motorway crossed the territory of the early bronze age cemetery at site PM 005.

4. kép: Kora bronzkori telepfeltárás, íves oldalú, oszlopvázas ház cölöplyukai
Fig. 4: Early bronze age settlement, postholes of a house with arched walls

élő népcsoporthoz köthető temető sírjainak 95%-a a Dunától távolabb, a település nyugati határán lévő háztól mintegy 100 méterre, a feltárás során megfigyelt medren túl, egy északkelet-délnyugati irányú széles sávban húzódtak. Az M0 szervizút nyomvonala a PM 005 lelőhelyen érintette a kora bronzkori temető területét.

Az 005. számú lelőhelyen ugyanakkor egy Árpád-kori gödör mellett 36, leletek híján nem meghatározható korú cölöplyukakból gödrökből és árkokból álló objektumegyüttes került elő. A cölöplyukak három csoportja feltételezhetően egy-egy karámszerű építmény tartozéka lehetett. Jellemük és elszíneződésük alapján minden bizonnyal az Árpád-korra, esetleg az újkorra datálhatók.

A PM 004 lelőhelyhez hasonlóan az objektumok többsége itt is a kora bronzkori Harangedény-Csepel csoportba sorolható (5. kép). A több évtizede ismert temető 40 újabb sírja között több egykori kőrárok nyomát dokumentáltuk a 2752 m²-es felületen. A temetkezési rítusok aránya nem tért el az előző évekétől, nagyobb részben urnás (6. kép), kisebb számban szórthamvas sírok voltak (7-8. kép), amelyek közül néhányat kőrárok övezett. A sí-

At the same time, a feature complex of 36 postholes, pits and ditches was found beside an Árpád Period pit at site no. 005. The age of the complex could not be determined due to an absence of finds. Three groups of postholes probably belonged to a corral-type construction. Based on their features and discolorations they came either from the Árpád or modern period.

Similarly to site no. 004, most of the features can be grouped in the early Bronze Age Bell Beaker–Csepel group (Fig. 5). Between the 40 new graves of the cemetery, which has been known for decades, we documented traces of circular ditches on the uncovered surface of 2752 m². The proportions of burial rite types were identical to those observed in previous years: most of the graves were urn graves (Fig. 6) while fewer graves, some of them surrounded by circular ditches, contained scattered ashes (Figs. 7-8). Circular ditches are also well known in the neighboring Bohemian-Moravian cemeteries of the Bell Beaker–Csepel group (DVORÁK et al 1996). In Hungary, the first graves with circular ditches of the Bell Beaker–Csepel group were uncovered at Budakalász in 2005 (OTTOMÁNYI–CZENE 2006, 69–71).

rok körárokkal való övezése jól ismert többek között a Harangedény-Csepel csoport szomszédos, cseh-morva vidéki temetőiben (DVORÁK et al 1996). Magyarországon első ízben 2005-ben Budakalászon kerültek elő a Harangedény-Csepel csoport körárkos sírjai (OTTOMÁNYI-CZENE 2006, 69–71).

A tavalyi szezonhoz hasonlóan most is előkerült egy, a ritka leletekhez sorolható, csontvázas sír. Mellékletei kerámiaedények, egy-egy réz tör és ár, valamint egy pattintott kő nyílhegy voltak. A sír egy már

Similarly to last season, we found a rare inhumation burial. Its grave goods included pottery vessels, a copper dagger, a copper awl and a flaked stone arrowhead. The grave was found inside a circular ditch found in 2009, of which only parts could be documented.

A 137 graves were uncovered on a surface of 7700 m² between 1988 and 2010. Ten of them had circular ditches. The shallow bed of the Danube separated it from the settlement. Similarly to the settlement, the eastern and western extent could be

5. kép: Kora bronzkori temető részlet
Fig. 5: Part of the early bronze age cemetery

6. kép: Hamvasztásos urnasír
Fig. 6: Urn grave

a 2009-es ásatáson előkerült, csupán részleteiben dokumentálható körárok közepén helyezkedett el.

Az 1988-2010 között folytatott feltárások során 7700 m²-nyi felületen eddig 137 sírt tártunk fel, amelyek közül 10 körárral rendelkezett. A temetőt a Duna egykori sekély medre választotta el a településtől. A településhez hasonlóan keleti és nyugati kiterjedése lehatárolható, míg észak és dél felé az eddig feltárt területeken is túlnyúlik.

A 2010-ben folytatott feltárások során a már korábbi ásatásokon előkerült késő kelta, falusias jellegű, vízparti település újabb részletét is feltártuk. Az 1988-89-ben és 2008-ban előkerült 89 objektum (H. HANNY 1992, 241–276; ENDRÓDI-HORVÁTH 2009, 160–163) mellé további 26-ot sorolhatunk a Kr. e. I. század második felére, illetve a Kr. u. I. század első felére datálható telepéhez.

A kelta objektumok 2010-ben is elsősorban a Dunához, illetve a jelenlegi Üdülősor úthoz közeli területen kerültek elő. A vastag áradási rétegekben jelentkező objektumok többsége hulladék-, illetve tárológödör volt, amelyekből a korábbi feltárások anyagához hasonló leletanyag került elő. Az időnként anyagukban grafitot is tartalmazó, fésűs díszű fazekak és a finoman iszapolt, esetenként duzzadt peremű, szürke és vörösesbarna korongolt edények és nagyméretű hombárok töredékei mellett a vörös sávós festésű kerámia-töredékek is előkerültek.

A területen feltárt kelta gödrök közül, a már korábban is említett vassalakkal feltöltött objektum mellett (SE 1145) két további érdemel említést. Az SE 1090. számú gödör betöltésében az alján lévő vastag, paticsos, faszenes rétegre egy nagyméretű hombár oldaltöredékét helyezték,

7. kép: Szórthamvas sír kerámia mellékletekkel
Fig. 7: Grave with scattered ashes and grave goods

identified, while it extended beyond the excavation territory in the north and the south.

In 2010, another part of the late Celtic rural riverside settlement found in former seasons was unearthed. Beside the 89 features identified in 1988-1989 and 2008 (H. HANNY 1992, 241–276; ENDRÓDI-HORVÁTH 2009, 160–163), 26 more features came from the settlement which dated from the second half of the 1st century BC and the first half of the 1st century AD.

The Celtic features unearthed in 2010 also lay close to the Danube River and Üdülősor Road. Most of the features unearthed in the thick alluvium represented refuse and storage pits with finds similar to the ones recovered former years. Finds

8. kép: Szórthamvas sír részletfotója

Fig. 8: Detail photo of a scattered ash grave

amelyre szarvasgancsot fektettek. Néhány további kerámiatöredék mellett, egy kő- és egy szövőszéknehezék került még elő a gödörből (9. kép). Az SE 1076. számú objektumból pedig egy sertés koponya és végtagok nélküli vázcsontjai láttak napvilágot (10. kép).

Az elmúlt évek ásásai során előkerült öt veremház mellé további két hasonló objektum maradványait sikerült dokumentálnunk. Mindkettő csak részlegesen maradt meg. Az első az Üdülősor aszfaltcsíkja alá fut, míg a másik az autópálya, illetőleg az M0 hídlábazat részsíjének kialakításakor roncsolódott.

A területen feltárt vízvezető árok részleteinek némelyike szintén a kelta korhoz köthető.

A 004-005. számú lelőhelyeken előkerült stratigráfiai egységek közül, egy a már korábban feltárt veremházak (IRÁSNÉ

included pots, sometimes with a graphitic fabric with combed ornaments, finely tempered grey and reddish brown wheel-thrown vessels occasionally with swollen rims and shards with red pastose painting.

Two of the Celtic pits deserve mention in addition to the above mentioned feature filled with iron slag (1145 SE). A red deer antler was placed on the wall fragment of a large storage jar lying over a thick layer of daub and charcoal on the bottom of pit no. SE 1090. Beside a few more shards, a piece of stone and a loom weight were found in the pit (Fig. 9). The skeleton of a pig without the skull and limbs was unearthed in pit no. SE 1076 (Fig. 10).

Remains of two features similar to the five semi-subterranean houses unearthed in previous years were documented. Both

1992; ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, 163–164) környékén található áradásos agyagrétegből előkerült BELA DVX köriratú (1048–1060) ezüst denáron kívül (11. kép) csupán néhány szerény leletanyagot tartalmazó gödör, cölöplyuk és árokrészlet származott az Árpád-korból.

E korszak jelentősebb leletei főként a 006. számú lelőhelyről kerültek elő. 2010 novemberében végeztük el az út alatti terület és a rézsűk humuszolását. Az eredmények megfeleltek az elvártaknak. A 2009-

were preserved in fragments. The first ran under the asphalt pavement of Üdülősor while the other one was damaged during the building of the bank of the pedal pier of the M0 motorway. A few of the water channels segments uncovered on the territory can also be placed in the Celtic Period.

Among the stratigraphic units uncovered at sites 004-005, an alluvial clay layer close to one of the formerly excavated semi-subterranean houses (IRÁSNÉ 1992;

9. kép: Késő vaskori kelta gödör szarvasagancssal
Fig. 9: Late iron age celtic pit with a red deer antler

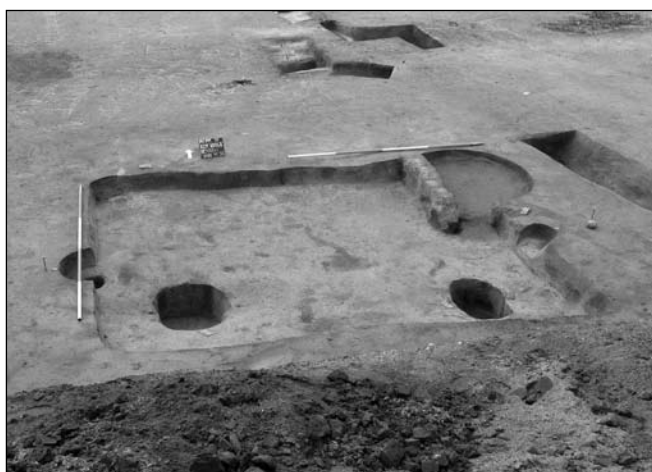
10. kép: Késő vaskori kelta gödör disznócsontváz maradványaival
Fig. 10: Late iron age celtic pit with the remains of a truncated pig skeleton

11. kép: BELA DVX köriratú ezüst denár az Árpád-korból

Fig. 11: Silver denarius with BELA DVX inscription from the Árpád Period

12. kép: Árpád-kori veremház

Fig. 12: A semi-subterranean house from the Árpád Period

ben, a szomszédos területen már feltárt Árpád-kori településrészlet (ENDRŐDI-HORVÁTH-KOVÁCS 2010, 176–179) újabb elemei kerültek elő. Két veremházat tártunk fel, amelyek közül csak az egyiknek volt kemencéje (12. kép). Emellett kültéri tűzrakóhelyek maradványait és néhány kisebb gödröt regisztráltunk a területen. Mindkét ház téglalap alaprajzú volt, tájolásuk kelet-nyugati. A kemence az egyik ház északkeleti sarkából ívelődött ki, egyrétegű sütőfelülete jó állapotban maradt meg. A másik épületben nyomokban, tapasztott padló maradványait figyelhettük meg. A házakban kormeghatározó leleteket saj-

ENDRŐDI-HORVÁTH 2009, 163–164) yielded a silver denarius (Fig. 11) with the legend BELA DVX (1048–1060), a pit with a modest find material, a posthole and part of a ditch from the Árpád Period.

The significant finds from this period were mostly found at site no. 006. The humus was removed on the territory under the road and from the banks in November 2010. The results were as expected. New elements of the Árpád Period settlement fragment unearthed on the neighboring territory in 2009 were found (ENDRŐDI-HORVÁTH-KOVÁCS 2010, 176–179). Two semi-subterranean houses were un-

nos nem találtunk és a mellettük húzóó árkokból is csak újkorral kevert jellegtelen Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek elő. Ennek ellenére a településrészlet feltehetően a területen és annak környékén már több helyen is megfigyelt Szöllös falu 13. századi időszakához tartozhatott.

*Endrődi Anna – Horváth M. Attila –
Kovács Eszter*

covered although only one of them had an oven (*Fig. 12*). In addition, remains of outdoor firing places and a few small pits were registered on the territory. Both houses had an oblong ground plan with an east-west orientation. The oven jutted out in an arch from the northeastern corner of one of the houses. The single-layer baking surface was well preserved. In the other building, spots from a plastered floor were observed. Although neither house contained datable finds and the ditches running beside them contained indistinctive Árpád and modern period shards, this portion of the settlement probably was probably part of 13th century Szöllös village, parts of which had already been observed at a few places on the territory and in its environs.

*Anna Endrődi – Attila Horváth M.–
Eszter Kovács*

Irodalom/References:

DVOŘÁK et al 1996 – Dvořák, P. – Matějčková, A. – Peška, J. – Rakovský, I.: Gräberfelder der Glockenbecherkultur in Mähren II. (Bezirk Břeclav). Katalog der Funde. Brno 1996.

ENDRŐDI 1992 – Endrődi A.: A kora bronzkori Harangedény kultúra telepe és temetője Szigetszentmiklós határában. (The settlement and cemetery of the Bell Beaker Culture in the district of Szigetszentmiklós.). In: Havassy P. – Selmecsi L. (szerk.), Régészeti kutatások az M0 autópálya nyomvonalán I. (Archaeological researches on the line of Motorway M0 I.) BTM Műhely 5. Budapest 1992, 83–201.

ENDRŐDI–HORVÁTH 2009 – Endrődi A. – Horváth M. A.: Régészeti kutatások Szigetszentmiklós-Üdülősoron az M0 autópálya nyomvonalán (Archaeological investigations at Szigetszentmiklós-Üdülősor in the track of highway M0) Aqfüz 15 (2009) 150–166.

ENDRŐDI–HORVÁTH–KOVÁCS 2010 – Endrődi A. – Horváth M. A. – KOVÁCS E.: Kora bronzkori temető és Árpád-kori település Szigetszentmiklós-Üdülősoron az M0 körgyűrű nyomvonalán. Aqfüz 16 (2010) 170–180.

H. HANNY 1992 – H. Hanny E.: Kelta település nyomai az M0 autópálya nyomvonalán (Szigetszentmiklós-Üdülősor, -Vízmu-

telep) (Celtic Settlement Remains on the line of Motorway M0 [Szigetszentmiklós-Üdülősor, -Vízműtelep]). In: Havassy P. – Selmeci L. (szerk.), Régészeti kutatások az M0 autópálya nyomvonalán I. (Archaeological researches on the line of Motorway M0 I.) BTM Műhely 5. Budapest 1992, 241–276.

IRÁSNÉ 1992 – Irásné Melis K.: Árpád kori falvak Szigetszentmiklós határában (Arpadenzeitliche Dörfer in der Bemerkung von Szigetszentmiklós Villages de l'époque Arpadinne à la limite de Szigetszentmiklós.). In: Havassy P. – Selmeci L. (szerk.), Régészeti kutatások az M0 autópálya nyomvonalán II. (Archaeological researches on the line of Motorway M0 II.) BTM Műhely 6. Budapest 1992, 41–70.

M. VIRÁG 1992 – M. Virág Zs.: Újkőkori és későrézkori telepnyomok az M0 autópálya szigetszentmiklói szakaszánál (Neolithic and Middle Copper Age Settlements on the Szigetszentmiklós Line of Motorway

M0) In: Havassy P. – Selmeci L. (szerk.), Régészeti kutatások az M0 autópálya nyomvonalán I. (Archaeological researches on the line of Motorway M0 I.) BTM Műhely 5. Budapest 1992, 15–60.

OTTOMÁNYI-CZENE 2006 – Ottományi K. – Czene A.: Az M0-s autópálya északi szakaszának feltárása, Budakalász. In: Tari E. (szerk.), Régészeti kutatások másfél millió négyzetméteren. Szentendre 2006, 69–73.

SCHWEITZER 1992 – Schweitzer F.: A Szigetszentmiklóstól északra húzódó M0 autópálya környezetében elhelyezkedő régészeti lelőhelyek geomorfológiai viszonyai (Die geomorphologischen Verhältnissen der nördlich von Szigetszentmiklós, in der Umgebung der Autobahn M0 liegenden archäologischen Fundstellen). In: Havassy P. – Selmeci L. (szerk.), Régészeti kutatások az M0 autópálya nyomvonalán I. (Archaeological researches on the line of Motorway M0 I.) BTM Műhely 5. Budapest 1992, 9–15.